

HANDLÄGGARE, AVDELNING, TELEFON

Fredrik Blomström
Avdelningen för marknadsfrågor
08-678 55 00

TeliaSonera AB
Stab Juridik, Regulatoriska frågor
123 86 FARSTA

Tele2 Sverige AB
Box 62
164 94 KISTA

Vodafone Sverige AB
371 80 KARLSKRONA

Saken

Fastställande av särskilda skyldigheter enligt 8 kap. 6 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (EkomL) för företag med ett betydande inflytande på marknaden för samtalsterminering i individuella allmänna mobilnät, nu fråga om beslut avseende TeliaSonera AB, Tele2 Sverige AB och Vodafone Sverige AB.

Post- och telestyrelsens avgörande

Post- och telestyrelsen beslutar att ålägga TeliaSonera AB (TeliaSonera), Tele2 Sverige AB (Tele2) och Vodafone Sverige AB (Vodafone), i egenskap av operatörer med betydande marknadsinflytande på marknaderna för terminering av samtal i individuella allmänna mobilnät, följande skyldigheter.

1. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 8 § EkomL att tillgodose varje rimlig begäran att bedriva samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster, här i inbegripet att ta emot samtal för terminering i respektive bolags individuella allmänna mobilnät.
2. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 8 § EkomL att på rimlig begäran av den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster ingå avtal om direktavräkning avseende samtalsterminering i respektive operatörs nät.
3. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 8 § EkomL att tillgodose varje rimlig begäran från annan operatör om att medverka till sammankoppling av nät med direktförbindelser för att upprätta sammanhängande förbindelser i näten.

4. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 11 § EkomL att tillämpa kostnadsorienterad prissättning för terminering av samtal i det egna nätet och för upprättande av direktförbindelser enligt kostnadsredovisningsmetoden LRIC.
5. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 6 § EkomL att tillämpa icke-diskriminerande villkor för tillhandahållande av samtrafik enligt p. 1, direktavräkning enligt p. 2 och direktförbindelse enligt p. 3.
6. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 7 § EkomL att årligen och i övrigt på begäran av Post- och telestyrelsen särredovisa bolagets verksamhet rörande terminering av samtal i företagens respektive mobilnät samt till myndigheten ge in sin redovisning beträffande tillhandahållandet av dessa tjänster, inbegripet uppgifter om intäkter från annan.
7. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone förpliktas med stöd av 4 kap. 5 § EkomL att i ett referenserbjudande specificera och offentliggöra uppgifter om, och villkor för, terminering av samtal i företagens respektive mobilnät.

Skyldigheterna enligt p. 1-7 specificeras närmare i bilaga 1.

PTS omprövar genom detta beslut de skyldigheter som gäller övergångsvis enligt 15 § lagen (2003:390) om införande av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (övergångsbestämmelserna) och upphäver med stöd av 19 § övergångsbestämmelserna och 1 § förordningen (2003:397) om införande av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, för TeliaSonerars, Tele2:s respektive Vodafones del, samtliga de skyldigheter som gällt enligt telelagen (1993:597) och som motsvaras av de skyldigheter som meddelas genom detta beslut.

Detta beslut gäller omedelbart.

Bakgrund

PTS har i särskilt beslut fastställt de svenska grossistmarknaderna för samtalsterminering i individuella allmänna mobilnät som relevanta marknader.

I det nämnda beslutet har PTS identifierat TeliaSonera, Tele2 och Vodafone som operatörer med betydande inflytande på marknaden för terminering av samtal (tal) i respektive operatörs egna mobilnät.

Enligt bestämmelserna i EkomL ankommer det på PTS att ålägga en eller flera konkurrensskapande skyldigheter på en operatör som har betydande inflytande på en viss marknad. I detta beslut meddelar PTS skyldigheter avseende TeliaSonera, Tele2 och Vodafone.

Utkast till beslut med avseende på dessa marknader har varit föremål för samråd enligt 8 kap. 10 och 11 §§ EkomL.

Skäl

1. Tillämpliga bestämmelser

Enligt 8 kap. 6 § EkomL skall den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande analysera de relevanta marknader som har fastställts enligt 5 §. Därvid skall Europeiska gemenskapernas kommissions riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande inflytande på marknaden beaktas. För varje marknad skall det fastställas om det råder effektiv konkurrens.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall företag med betydande inflytande på den marknaden identifieras och beslut meddelas om skyldigheter enligt 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall skyldigheter som har beslutats med stöd av 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§ upphävas. Tidpunkten för upphävande av en skyldighet skall bestämmas med hänsyn till berörda parterers intressen.

Enligt 4 kap. 4 § EkomL skall en operatör, som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på en viss marknad, åläggas en eller flera skyldigheter som anges i 5 – 12 §§. En sådan förpliktelse skall syfta till att skapa effektiv konkurrens.

En sådan operatör får även i andra fall än som anges i detta kapitel åläggas en skyldighet om tillträde, om det finns synnerliga skäl för det och åtgärden godkänns av Europeiska gemenskapernas kommission.

2. Metodbeskrivning

2.1. *Allmänt om åläggande av skyldigheter*

Av 8 kap. 6 § EkomL följer att om PTS konstaterar att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall myndigheten identifiera företag med betydande inflytande på den marknaden och ålägga dessa företag lämpliga specifika regleringsskyldigheter eller bibehålla eller ändra sådana skyldigheter som redan existerar. Minst en skyldighet skall åläggas för den som har betydande inflytande på en relevant marknad.¹

Enligt 1 kap. 1 § EkomL syftar bestämmelserna i lagen till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Syftet skall uppnås främst genom att konkurrensen och den internationella harmoniseringen på området främjas. Samhällsomfattande tjänster skall dock alltid finnas tillgängliga på för alla likvärdiga villkor i hela landet till överkomliga priser. Vid lagens tillämpning skall särskilt beaktas elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet.

¹ Se prop. 2002/03:110, s. 176 samt kommissionens riktlinjer p 114.

Av 1 kap. 2 § EkomL följer att åtgärder som vidtas med stöd av lagen inte får vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 §.

Enligt förarbetena till EkomL (prop. 2002/03:110 s. 185) åligger det myndigheten att utifrån problemets art välja den mest lämpliga skyldigheten för att uppnå syftet med åtgärden. Åtgärden skall syfta till att skapa effektiv konkurrens. PTS har att utgå från det grundlagsfästa egendomsskyddet (RF 2 kap. 18 §) vid prövningen av vilka skyldigheter som skall förpliktas den som har ett betydande inflytande på en marknad. Regeringsrätten har i det s.k. Barsebäcksmålet (RÅ 1999 ref. 76) formulerat en allmängiltig proportionalitetsprincip som lämpligen bör vara vägledande vid betungande offentlighetsrättsliga ingripanden mot enskilda. I nämnda mål uttalade Regeringsrätten att proportionalitetsprincipen innefattar flera olika krav som rättsordningen ställer på balans mellan mål och medel och mellan motstående intressen. Ingrepp från det allmänna sida mot enskild bör analyseras utifrån aspekterna ändamålsenlighet, nödvändighet och proportionalitet i strikt mening. Ett ingrepp skall således vara lämpligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, vara en nödvändig förutsättning för att målet med ingripandet skall kunna uppnås och slutligen vara avvägt på så sätt att nyttan för det allmänna står i rimlig proportion till den skada som ingreppet förorsakar den enskilde.

I nämnda förarbeten, sid. 185, anges bl.a. följande med avseende på vilka hänsyn PTS har att iaktta vid åläggande av skyldigheter:

” I att åtgärden skall vara den lämpligaste ligger att myndigheten skall välja den minst ingripande åtgärden som efter en proportionalitetsavvägning och behovsprövning utifrån de enskilda och de allmänna intressen som står mot varandra, bedöms kunna leda till det önskade resultatet. För att kunna göra en bedömning av vilken åtgärd som är den mest lämpliga måste myndigheten göra en genomlysande konsekvensanalys och redovisa resultatet av de avvägningar som myndigheten gjort i ett motiverat beslut.”

För att skyldigheter skall anses vara proportionerliga måste de enligt kommissionens riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags inflytande på marknaden i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (riktlinjerna) p. 118

- ha ett legitimt syfte,
- vara nödvändiga, och
- utgöra det alternativ som är minst betungande för företagen men samtidigt uppnår de överordnade målen.

Reglering av företag med betydande inflytande bör enligt PTS mening ge incitament till effektiva investeringar i den verksamhet som regleringen omfattar eller till investeringar i alternativ infrastruktur som är önskvärda ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Regleringen bör syfta till en utveckling mot effektiv konkurrens på lång sikt på den relevanta marknaden i den mån det bedöms realistiskt, eller på andra marknader PTS fastställt inom området för elektronisk kommunikation.

2.2. Disposition

I det följande görs först en översiktlig beskrivning av konkurrensproblemen på marknaden med utgångspunkt i den marknadsanalys som myndigheten gjort i beslutet om fastställande av relevant marknad och identifiering av operatör med betydande inflytande. Beskrivningen omfattar även en sammanfattning av befintliga skyldigheter som gäller enligt övergångsregleringen till EkomL, vilka påverkar konkurrenssituationen.

Mot bakgrund av beskrivningen av marknaden görs en bedömning av vilka ålägganden som krävs för att komma till rätta med konkurrensproblemen och för att uppfylla målen med lagstiftningen. Därefter görs en avvägning av om dessa skyldigheter är proportionerliga. Slutligen följer en samlad bedömning.

3. Översiktlig beskrivning av konkurrensproblemen på marknaden

3.1. Befintliga skyldigheter

Den rådande marknadssituationen och konkurrensförhållandena påverkas av den reglering som tillämpas och tidigare tillämpats på den relevanta marknaden. Nu gällande skyldigheter måste därför tas i beaktande vid en bedömning av vilka konkurrensproblem det finns på marknaden och i vilken mån dessa avhjälpas av befintlig reglering eller om befintliga regleringskrav inte motsvaras av ett konkurrensproblem.

Enligt nuvarande reglering gäller en generell skyldighet för den som tillhandahåller teletjänst som är anmälningsskyldig, att på begäran bedriva samtrafik med annan som tillhandahåller teletjänst som är anmäld. Detsamma gäller den som inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahåller annan teletjänst i en omfattning som med avseende på utbredningsområde, antalet användare eller annat jämförbart förhållande är betydande. Detta följer av 15 § lag om införande av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (övergångsbestämmelserna), som hänvisar till 32 § telelagen (1993:597). Samtrafikskyldigheten har preciserats genom beslut av myndigheten och genom domstolsavgöranden, bl.a. vad gäller skyldighet att tillhandahålla transitering (samtalsförmedling) med kaskadavräkning samt skyldighet att i vissa fall ombesörja fakturering för annan operatör.

Vidare skall enligt samma övergångsbestämmelser den som bedriver samtrafik, till PTS anmäla sådana tekniska förändringar i nätet som påverkar samtrafiken i god tid före genomförandet.²

Ersättning för samtrafik avseende telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt skall enligt 15 § övergångsbestämmelserna, med hänvisning till 32 § telelagen, vara rättvis och skälig med hänsyn till kostnaderna för prestationen. Detsamma gäller för samtrafik avseende telefonitjänst till mobil nätanslutningspunkt, om den bedrivs av någon som hade ett betydande inflytande på marknaden för samtrafik och är anmäld enligt 6 §.

² 15 § övergångsbestämmelserna med hänvisning till 33 § telelagen (1993:597)

Vidare har operatörer med betydande inflytande enligt samma övergångsbestämmelser skyldighet

1. att tillgodose varje rimlig begäran om sammankoppling med telenät för samtrafik
2. att offentliggöra sina villkor för samtrafik,
3. att erbjuda likvärdiga villkor till alla som begär samtrafik
4. att på begäran lämna sådan information som är nödvändig för överenskommelser om samtrafik,
5. att i sin redovisning av rörelsen hålla intäkter och kostnader för samtrafik avskilda från intäkter och kostnader för annan verksamhet.³

Punkterna 2 och 5 gäller inte den som tillhandahåller mobila teletjänster.

TeliaSonera, Tele2 och Vodafone omfattas således enligt gällande rätt av en samtrafikskyldighet. TeliaSonera är dessutom, i egenskap av operatör med betydande inflytande på marknaden för den allmänt tillgängliga mobiltelefonitjänsten, skyldigt att tillgodose varje rimlig begäran om sammankoppling med telenät för samtrafik, att erbjuda likvärdiga villkor för alla som begär samtrafik samt att på begäran lämna sådan information som är nödvändig för överenskommelser om samtrafik till tillsynsmyndigheten. PTS har funnit att även Tele2 har betydande inflytande på marknaden för den allmänt tillgängliga mobiltelefonitjänsten, vilket skulle innebära att även detta bolag omfattas av samma skyldigheter som TeliaSonera. PTS beslut avseende Tele2 överklagades och har vid tidpunkten för detta beslut ännu inte vunnit laga kraft. Vidare är TeliaSonera, i egenskap av operatör med betydande inflytande på samtrafikmarknaden, skyldig att tillämpa kostnadsorienterade termineringsavgifter.

3.2. Marknaderna för terminering i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones mobilnät

PTS har i beslut funnit att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone vardera har en marknadsandel om 100 procent på marknaden för terminering i företagens egna mobilnät.⁴

Terminering av samtal i ett mobilnät utförs, något förenklat, genom att den operatör som kontrollerar nätet (mobiloperatören) tar emot samtalet och ombesörjer att detta når den uppringda abonnenten. Tjänsten terminering köps och säljs av operatörer, d.v.s. på grossistnivå. Terminering av samtal i TeliaSoneras, Tele2s eller Vodafones mobilnät efterfrågas således, direkt eller indirekt, av andra aktörer i syfte att producera den tjänst som möter deras slutkunders efterfrågan av att kunna ringa telefonsamtal till respektive bolags

³ 15 § övergångsbestämmelserna med hänvisning till 34 § första stycket 1-4 och 6 telelagen

⁴ Den aktuella relevanta marknaden inkluderar terminering till samtliga mobilabbonenter eller nummer som operatören kontrollerar terminering till -oavsett vilken teknik näten bygger på. Någon skillnad görs inte heller avseende då abonnenten exempelvis har roamat in i annan operatörs mobilnät - så länge termineringsoperatören kontrollerar tillträdet till den uppringda slutanvändaren.

abbonnenter. En aktör som önskar tillhandahålla samtal till abonnenter för vilka terminering kontrolleras av en viss mobilnätoperatör, måste köpa grossisttjänsten terminering från detta företag, antingen direkt eller indirekt genom förmedling via annan operatör, för att kunna tillhandahålla sådana samtal. Det finns inga alternativ för sådan terminering. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone har således var för sig en monopolställning vad gäller terminering på den aktuella relevanta marknaden.

Möjligheten att på rimliga villkor kunna terminera samtal i de olika mobiloperatörernas respektive nät, är av stor betydelse för konkurrenssituationen på marknaden för elektronisk kommunikation. För att en aktör skall kunna producera den tjänst som efterfrågas av slutkunderna måste samtal till abonnenter i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones nät kunna erbjudas, vilket förutsätter samtrafik med dessa operatörer. Konkurrensen på marknaden för elektronisk kommunikation kan på ett allvarligt sätt snedvridas om TeliaSonera, Tele2 och Vodafone använder sin monopolställning för att inte medverka till sammankoppling av nät med andra aktörer eller ställer upp oskäliga villkor för samtrafik etc.

Den ersättning mobiloperatörerna tar ut för att terminera samtalet i mobilnätet utgör en betydande del av slutkundspriserna för samtal till mobilabbonnenter. Höga termineringspriser ger således upphov till höga priser på slutkundsmarknaden för samtal till mobilabbonnenter. Som ovan nämnts har TeliaSonera, för termineringstjänsten, skyldighet att tillämpa prissättning som är rättvis och skälig med hänsyn till kostnaderna, vilket vid flera tillfällen föranlett PTS att inom ramen för myndighetens tillsyn förelägga TeliaSonera att sänka sina termineringsavgifter. Tele2 och Vodafone tar ut priser för samtalsterminering som väsentligt överstiger motsvarande priser som tas ut av TeliaSonera. Det är PTS uppfattning att Tele2 och Vodafone tillämpar termineringspriser som är omotiverat höga i förhållande till kostnaderna för prestationen, något som starkt indikerar att dessa bolag utnyttjar sin respektive monopolställning på bekostnad av andra aktörer och i förlängningen slutkunderna. Incitamenten för en mobiloperatör att sänka priserna på terminering är begränsade beroende på att höga priser på terminering av inkommande samtal inte i första hand drabbar de egna abonnenterna, utan istället höjer konkurrenternas kostnader. Mot bakgrund härav föreligger risk för att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, i avsaknad av prisreglering, kan ta ut överpriser på ett sätt som missgynnar andra aktörer och i sista hand slutanvändarna.

3.3. Sammanfattning av konkurrensproblemen

På de aktuella relevanta marknaderna har TeliaSonera, Tele2 och Vodafone en monopolställning vad gäller terminering av samtal till samtliga de abonnenter eller nummer som respektive operatör kontrollerar sådant tillträde till.

Samtrafik är en nödvändig förutsättning för en fungerande marknad för elektronisk kommunikation och en operatör med monopolställning har, i avsaknad av reglering, möjlighet att försvåra, fördröja eller fördyra sådant nödvändigt tillträde för andra aktörer.

TeliaSonera har genom tidigare reglering varit skyldigt att tillämpa kostnadsorienterade termineringspriser. Tele2 och Vodafone tar ut förhållandevis höga termineringspriser, vilket påverkar nivån på de priser som slutkunder betalar för samtal till mobilabonnenter. Det saknas incitament att sänka priserna för terminering. Detta medför en risk för att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone kan ta ut överpriser för terminering, på ett sätt som missgynnar andra operatörer och i sista hand slutanvändarna.

PTS bedömer att dessa konkurrensproblem, i avsaknad av förhandsreglering, kommer att bestå åtminstone under den tid som löper fram till nästa översyn av marknaderna.

4. PTS bedömning

4.1. Skyldigheter i förhållande till konkurrensproblemen

Mot bakgrund av befintliga skyldigheter och de konkurrensproblem som finns på marknaderna bedömer PTS att en övergång till ett tillstånd helt utan förhandsreglering skulle kunna få mycket negativa konsekvenser för konkurrensen och för slutkunderna, med överhängande risk för överprissättning och olika typer av kopplingsförbehåll. PTS redogör nedan för vilka ålägganden myndigheten anser nödvändiga för att komma till rätta med identifierade konkurrensproblem och uppnå de övergripande målen med lagstiftningen. Målen är att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet.

4.1.1 Tillträde m.m.

Enligt 4 kap. 8 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall

1. ge annan tillträde till specificerade nätdelar och tillhörande installationer,
2. förlänga ett redan beviljat tillträde till tillhörande installationer,
3. erbjuda andra operatörer specificerade tjänster för återförsäljning,
4. bevilja tillträde till tekniska gränssnitt, protokoll och annan nyckelteknik som är nödvändig för samverkan mellan tjänster,
5. erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av tillhörande installationer,
6. erbjuda specificerade tjänster som krävs för att säkerställa samverkan mellan tjänster ändra fram till slutanvändarna,
7. erbjuda tillträde till driftstödsystem eller liknande programsystem som krävs för att garantera en sund konkurrens när det gäller tillhandhållande av tjänster, eller
8. bedriva samtrafik eller i övrigt vidta åtgärder så att nät eller tillhörande installationer kan förbindas.

I 4 kap. 10 § EkomL anges att vid tillämpning av 8 § skall särskilt beaktas

1. den tekniska och ekonomiska bärkraften för användning och installation av alternativa nätdelar eller tillhörande installationer, med hänsyn tagen till marknadsutvecklingen samt art och typ av samtrafik och andra former av tillträde,
2. den tillgängliga kapaciteten,
3. de risker som nyinvestering medför för ägaren till nät eller tillhörande installationer,
4. behovet av att värna konkurrensen på lång sikt,
5. berörda immateriella rättigheter,
6. intresset av gränsöverskridande tjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och
7. nätets funktion och tekniska säkerhet.

4.1.1.1 *Samtrafik*

En grundläggande förutsättning vad gäller elektronisk kommunikation är att elektroniska kommunikationstjänster som tillhandahålls i de allmänna näten fungerar mellan alla användares nätanslutningspunkter, såväl fasta som mobila. Detta kräver sammankoppling av nät, antingen direkt eller indirekt, samt utväxling av trafik mellan nät. Samtrafik innebär enligt 1 kap. 7 § EkomL fysisk och logisk sammankoppling av allmänna kommunikationsnät för att göra det möjligt för användare att kommunicera med varandra eller få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten.

Den generella samtrafikskyldigheten som följer av nu gällande rätt, dvs. av övergångsbestämmelserna, motsvaras enligt EkomL endast av en generell skyldighet att förhandla om samtrafik, se 4 kap. 1 § EkomL. Därtill kan PTS med stöd av 4 kap. 3 § EkomL i befogade fall förplikta den som kontrollerar tillträde till slutanvändare att mot marknadsmässig ersättning bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra.

I övrigt skall skyldigheter avseende samtrafik eller andra former av tillträde endast åläggas operatörer med betydande inflytande i enlighet med 4 kap. 8 § EkomL.

Den operatör som har betydande inflytande på en marknad för terminering i ett individuellt mobilnät kontrollerar all terminering till sina slutkunder och har således en monopolställning. Denna ställning kan användas i förhandlingar om samtrafik i syfte att erhålla oskäligt höga termineringsavgifter eller för att ställa upp andra villkor för terminering som annars inte accepterats av motparten. I sådana förhandlingar kan bolaget även använda sitt inflytande på marknaden genom att hota att inte skicka trafik för terminering till motpartens abonnenter från de kunder för vilka operatören kontrollerar tillträde till terminering. Bestämmelserna om samtrafik syftar till att alla användare skall ges möjlighet att få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten, oberoende av vilken operatör man är ansluten till. Denna grundläggande princip uttrycks redan i definitionen av samtrafik i 1 kap. 7 § EkomL. Att samtrafiken försvåras eller inte erhålls på konkurrensneutrala villkor drabbar främst mindre operatörer hårt. För att komma

till rätta med de identifierade konkurrensproblemen och säkerställa att slutanvändare kan nå varandra och andra tjänster i näten är det nödvändigt att på förhand tillse att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone inte använder sin monopolställning för att hindra, försvåra eller fördyra utbyte av trafik. Att enbart ingripa med stöd av 4 kap. 3 § EkomL efter det att ett faktiskt missförhållande identifierats i ett enskilt fall, är enligt PTS inte tillräckligt för att uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser att det, för att komma till rätta med konkurrensproblemen, är nödvändigt att på förhand reglera marknaden för samtalsterminering. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall därför åläggas en skyldighet att bedriva samtrafik med andra aktörer som uppställer en rimlig begäran härom. Det saknas anledning att begränsa denna skyldighet i förhållande till vad som tidigare gällt. Samtrafikskyldigheten bör ansluta till definitionen i EkomL, vilket innefattar en skyldighet att vidta dels åtgärder som är nödvändiga för att användare ska kunna kommunicera med varandra eller få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten, dels åtgärder som möjliggör att nät eller tillhörande installationer kan förbindas och överenskommelser kan träffas om utbyte av trafik och därmed tillhörande tjänster. Med förpliktelsen följer en skyldighet att såväl träffa avtal som att i praktiken ombesörja att samtrafiken fungerar.

4.1.1.2 *Direktavräkning*

Terminering av trafik från annan operatör förutsätter i regel en överenskommelse om vilken ersättning som skall utgå och på vilket sätt avräkning skall ske. Ersättningen för terminering av samtal regleras genom avtal mellan aktörerna. Att ingå avtal om samtrafik inryms enligt praxis och förarbeten i den lagstadgade samtrafikskyldigheten. PTS anser att det härutöver finns anledning att utvärdera behovet av att ålägga ingående av avtal om direktavräkning som en uttrycklig skyldighet, med angivande av villkoren för detta.

De operatörer som har direktförbindelser för samtrafik har i regel också samtrafikavtal med direktavräkning, vilket innebär att ersättningen regleras direkt dem emellan. För trafik mellan aktörer som inte har direktförbindelse utan använder sig av förmedling via en tredje operatör kan ersättning i princip regleras på två olika sätt. Antingen genom direktavräkning, eller att den terminerande operatören begär betalt av den förmedlande operatören för termineringen och att den förmedlande operatören begär betalt av den originerande operatören, s.k. kaskadavräkning. Värt att notera i detta sammanhang är att TeliaSonera, i egenskap av operatör med betydande inflytande på marknaden för förmedlingstjänster, åläggs en skyldighet att tillhandahålla förmedlingstjänster och att, vid avsaknad av direktavräkningsavtal, tillämpa avräkning enligt kaskadavräkningsprincipen (se PTS beslut i ärende dnr 04-6947/23). Genom kaskadavräkning kan bland annat mindre operatörer nyttja de avtalsförhållanden som redan föreligger, vilket i kombination med förmedling torde vara en gynnsam förutsättning för att nya operatörer snabbt skall kunna etablera sig.

Att istället ingå samtrafikavtal med direktavräkning ger emellertid aktörerna möjlighet att själva förhandla direkt med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone om villkoren för terminering i dessa operatörers nät utan att vara hänvisad till avtal som ingåtts mellan å ena sidan TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone och å andra sidan förmedlingsoperatören. För många aktörer, och i synnerhet de som har

betydande trafikvolymerna till TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, torde avtal om direktavräkning i många fall vara att föredra från en ekonomisk synpunkt. Att köpa förmedling med kaskadavräkning kan medföra ökade kostnader för köparen, vilka vid större volymer terminerande trafik kan vara betydande.

I de fall trafikvolymerna är betydande åt båda hållen torde samtrafikparterna rimligtvis ha intresse av att ingå avtal om direktavräkning. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone har i flera fall ingått avtal om direktavräkning med andra aktörer. Samtrafikströmmarna är dock inte alltid sådana att de är lika stora åt båda hållen. Att en viss aktör har stora trafikvolymerna att terminera i TeliaSonera, Tele2 och Vodafones mobilnät betyder inte nödvändigtvis att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone har stora trafikvolymerna i motpartens nät – i synnerhet inte om denna exempelvis är en s.k. förvalsoperatör som inte tillhandahåller terminering. Vidare kan det finnas incitament för TeliaSonera, Tele2 och Vodafone att utnyttja kaskadavräkning via transiterande operatör för att på så sätt själva slippa arbetet och den ekonomiska risken som det innebär att ingå avtal med främst mindre aktörer. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone har således inte alltid behov och incitament att ingå avtal om direktavräkning med alla aktörer, vilket stärker behovet att i befogade fall ålägga skyldighet härom. Om TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skulle ges möjlighet att vägra tillgodose en rimlig begäran om avtal om direktavräkning skulle detta medföra att andra aktörer nekas möjlighet att själva påverka villkoren för termineringen genom att förhandla direkt med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, med risk för ökade kostnader som följd. Detta förhållande skulle således kunna snedvrída konkurrensen. En skyldighet att på begäran ingå avtal om direktavräkning bör gälla även sådan trafik som transiteras via förmedlande operatör. På så sätt säkerställs att även mindre aktörer får denna möjlighet utan att behöva etablera direktförbindelse med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone. Den som vill terminera trafik i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones nät har således en valmöjlighet mellan att begära direktavräkningsavtal med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone eller kaskadavräkningsavtal med en operatör som tillhandahåller förmedlingstjänster.⁵

Sammanfattningsvis är det enligt PTS bedömning viktigt att den som så begär får möjlighet att sluta avtal om villkoren för terminering direkt med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone. PTS finner således att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone med stöd av 4 kap. 8 § skall tillgodose varje rimlig begäran avseende direktavräkning, oavsett om trafiken överförs direkt från den som önskar köpa terminering eller går via förmedlande operatör.

4.1.1.3 *Direktförbindelse*

Terminering av trafik från annan operatör förutsätter en direkt eller indirekt sammankoppling av näten. Samtrafikskyldigheten innefattar, som angetts ovan, att vidta åtgärder så att nät eller tillhörande installationer kan förbindas. Därutöver finns skäl att bedöma behovet av ytterligare specificerad skyldighet för

⁵ TeliaSonera har ålagts skyldighet att tillgodose rimlig begäran om kaskadavräkning i avsaknad av direktavräkningsavtal.

TeliaSonera, Tele2 och Vodafone vad gäller sammankoppling av nät genom direktförbindelse med annan operatör.

Terminering av trafik kan ske antingen genom fysisk sammankoppling av nät i form av direktförbindelser med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone eller genom att den aktuella trafiken förmedlas av en tredje operatör som i sin tur är fysiskt sammankopplad med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone. Som nämnts ovan under 4.1.1.2 har PTS i ett särskilt beslut ålagt fastnätsoperatören TeliaSonera, i egenskap av operatör med betydande inflytande på marknaden för samtalsförmedling via det fasta allmänna telefonnätet, en skyldighet att tillhandahålla samtalsförmedling (s.k. transiteringstjänst). TeliaSonera, Tele2 och Vodafone står vardera för en inte obetydlig andel av det totala tillhandahållandet av terminering i mobila nät. Bolagen har vardera ett brett utbyggt mobilnät med ett stort antal kunder, varav många är företag. Det finns således en stor efterfrågan på terminering av trafik till de kunder som TeliaSonera, Tele2 och Vodafone kontrollerar tillträde för terminering till.

När direktförbindelser idag upprättas mellan operatörer sker vanligtvis utbyte av all den trafik som skall utbytas mellan operatörerna via direktförbindelserna. Det innebär att operatörer som tillhandahåller såväl fast som mobil terminering, vid upprättande av direktförbindelser, erbjuder terminering för båda trafikslagen via dessa förbindelser. Om operatören tillhandahåller originering och förmedling utbyts även den trafiken via direktförbindelserna. Operatörer kan på detta sätt effektivt utnyttja de etablerade förbindelserna för såväl tillhandahållande av terminering av olika trafikslag som köp av terminering och kan exempelvis anpassa utnyttjandet av direktförbindelserna efter den aktuella belastningen från olika trafikslag. Mot bakgrund härav finner PTS att efterfrågan av direktförbindelser i stor utsträckning är beroende av den totala volymen trafik, såväl fast som mobil, som skall utbytas med en operatör.

Den totala volymen samtrafik som utbyttes mellan operatörer uppgick under 2002 till 39 miljarder minuter. Av denna volym utgjorde TeliaSoneras andel 79,88 procent, Tele2 5,90 procent, Telenor 8,17 procent, Vodafone 2,55 procent och övriga operatörers sammantagna andel uppgick till 3,49 procent.

För operatörer som har betydande trafikvolymerna att terminera i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones mobilnät kan det medföra väsentliga sammantagna kostnader om trafiken måste gå via en förmedlande operatör. Vid sådana förhållanden är upprättande av en direktförbindelse ofta mer ekonomiskt fördelaktigt. Etablering av en direktförbindelse innebär att operatören inte behöver köpa tjänsten transitering, med de rörliga kostnader detta för med sig. Istället tillkommer en fast kostnad för en direktförbindelse till TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone. Etablering av en direktförbindelse är förenat med relativt höga fasta kostnader. Direktförbindelse efterfrågas därför av operatörer med sådana trafikvolymerna att investeringen i sådana förbindelser bedöms lönsam. För operatörer med relativt små trafikvolymerna att terminera i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones mobilnät torde därför incitamentet att begära upprättande av direktförbindelse vara mindre.

I de fall trafikvolymerna är betydande åt båda hållen torde båda parter ofta ha intresse av att direktförbindelser etableras. TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone har

upprättat vissa direktförbindelser med andra operatörer. Samtrafiken är dock inte alltid volymmässigt lika stor åt båda hållen. Av denna anledning har TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone inte alltid incitament att upprätta direktförbindelse med operatörer som efterfrågar detta.

Om TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skulle ges möjlighet att vägra tillgodose rimliga begäran om avtal om direktförbindelser skulle detta medföra att operatörer som har betydande trafikvolymmer att terminera i TeliaSonerans, Tele2s eller Vodafones nät nekas möjlighet att själva kunna sänka sina kostnader, eftersom de då är hänvisade till transitering genom förmedlingsoperatör med de rörliga kostnader som detta för med sig. Det framstår inte som rimligt att TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone i sådana fall skall kunna hänvisa trafik som skall terminera i respektive bolags nät att gå via annan operatörs nät. Det bör således finnas en valfrihet hos den originerande operatören att skicka trafik via en transiterande operatör eller direkt till TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone, under förutsättning att en begäran om direktförbindelse bedöms vara rimlig. Detta möjliggör även för andra operatörer att få sitt nät sammankopplat med fler nät och på så sätt även kunna erbjuda andra tjänster, såsom samtalsförmedling.

Sammanfattningsvis är det enligt PTS bedömning nödvändigt att den operatör som framställer en rimlig begäran härom, får möjlighet att terminera trafik till TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone genom direktförbindelse. PTS finner därför att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall åläggas en skyldighet att tillgodose varje rimlig begäran om att medverka till sammankoppling av telefonnät med direktförbindelser. Syftet med denna skyldighet är att förhindra att konkurrensen snedvrids p.g.a. att företagen inte tillgodoser begäran från operatör att på rimliga villkor upprätta direktförbindelse för samtrafik. Skyldigheten att sammankoppla nät med andra aktörer bidrar även till ökade förutsättningar för konkurrens på andra marknader, såsom marknaden för samtalsförmedling.

4.1.1.4 *Övrigt*

För det fall TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone inte tillgodoser en begäran om samtrafik, direktavräkningsavtal eller direktförbindelse, måste det säkerställas att motparten utan dröjsmål underrättas om skälen härför och därigenom har möjlighet att vidta åtgärder som syftar till att få till stånd samtrafik, direktförbindelse eller direktavräkning. Sådan information möjliggör även en kontroll av att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone uppfyller sina skyldigheter. För det fall TeliaSonera, Tele2 eller Vodafone inte avser att tillgodose en begäran om samtrafik, direktförbindelse eller direktavräkning skall bolagen därför upplysa motparten om skälen härför.

Skyldigheterna för TeliaSonera, Tele2 och Vodafone innefattar en skyldighet att förhandla med den som önskar etablera samtrafik, direktavräkning eller direktförbindelse och att på begäran av motpart lämna ut information som i det enskilda fallet är nödvändig för att överenskommelse skall kunna träffas härom.

4.1.1.5 *Samlad bedömning av tillträdesskyldigheter*

Syftet med tillträdesskyldigheterna är att hindra TeliaSonera, Tele2 och Vodafone att otillbörligt utnyttja sin monopolställning beträffande terminering i de egna

mobilnäten, vilket gynnar konkurrensen på såväl grossist- som slutkundsmarknaderna.

En grundläggande förutsättning för att marknaden för elektronisk kommunikation skall fungera är att trafik kan utbytas mellan olika nät och att slutkunder får tillgång till kommunikationstjänster som tillhandahålls i allmänna telefnät. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone omfattas enligt nu gällande regler av en skyldighet att bedriva samtrafik. Mot bakgrund härav bedömer PTS att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone kan tillhandahålla erforderlig kapacitet för samtrafik samt att samtrafik kan ske i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones nät utan att nätets funktion eller tekniska säkerhet äventyras. Samtrafik sker redan idag och ett fortsatt krav på tillhandahållande av dessa tjänster torde därför inte medföra några risker eller investeringar i sig och inte heller ställa orimliga krav på ändrad kapacitet i mobilnäten.

Vad gäller förbindelser för samtrafik kan antalet sådana komma att öka i den mån direktförbindelser efterfrågas av andra operatörer. I dessa fall handlar det dock inte om ny trafik utan om att en viss mängd av den befintliga trafiken utväxlas via egna förbindelser istället för via annan operatör genom transitering. En omfördelning av förbindelsekapacitet för samtrafik kan komma att ske till flera förbindelser. Detta kräver vissa mindre investeringar i utbyggnad av nätutrustning samt i viss mån även något ökade kostnader för hyra av samtrafikförbindelser. Kostnaderna torde, som ovan nämnts, medföra att direktförbindelser endast efterfrågas av de operatörer som har sådana trafikvolymerna att de motiverar kostnaden. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone har redan idag upprättat ett antal direktförbindelser med andra operatörer. Skyldigheten att tillhandahålla direktförbindelser skall gälla på rimlig begäran och till ett kostnadsorienterat pris, vilket överlåter till TeliaSonera, Tele2 och Vodafone att styra var i nätet anslutningen kan ske för att säkerställa bl.a. nätets funktion och tekniska säkerhet. De eventuella investeringar i nätutrustning som TeliaSonera, Tele2 och Vodafone kan behöva göra för att ta emot trafik från annan operatör genom direktförbindelse kan, om sådant samtrafikförfarande skulle upphöra, i stor utsträckning återanvändas för samtrafik med annan operatör. I förhållande till de aktuella konkurrensproblemen och andra operatörers behov av sammankoppling av nät på rimliga villkor, bedömer PTS att de i sammanhanget blygsamma investeringar som eventuellt kan krävas utgör en obetydlig ekonomisk risk för TeliaSonera, Tele2 och Vodafone.

Vad beträffar skyldigheten att tillgodose begäran om direktavräkning för samtrafik tillämpar TeliaSonera, Tele2 och Vodafone idag sådan avräkning gentemot vissa operatörer och detta torde således inte medföra några tekniska problem. Att ingå avtal om direktavräkning kan komma att innebära vissa ökade administrativa kostnader för TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, bl.a. avseende nya förhandlingar.

PTS bedömer att de beskrivna skyldigheterna inte innebär något ingrepp i TeliaSoneras, Tele2s eller Vodafones immateriella rättigheter. Tillträdesskyldigheterna är även i linje med intresset av gränsöverskridande tjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

PTS finner därmed att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone med stöd av 4 kap. 8 § EkomL skall åläggas skyldigheter att tillgodose varje rimlig begäran om att bedriva

samtrafik, ingå avtal om direktavräkning för terminering samt upprätta direktförbindelser. Skyldigheterna är ändamålsenliga och nödvändiga för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. Skyldigheterna är inte mer ingripande än vad som får anses påkallat mot bakgrund av det allmänna intresset av effektiv konkurrens på de aktuella marknaderna.

I bilaga 1 finns närmare specifikation av tillträdesskyldigheterna.

4.1.2. Prisreglering

Enligt 4 kap.11 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktats att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Detta får ske om en marknadsanalys enligt 8 kap. 5 § visar att en brist på effektiv konkurrens innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna.⁶

En förpliktelse enligt första stycket kan även avse skyldighet för operatören att tillämpa en viss kostnadsredovisningsmetod. En sådan förpliktelse skall förenas med skyldighet att göra en beskrivning av metoden tillgänglig för allmänheten. Kostnadernas huvudkategorier och reglerna för kostnadsfördelningen skall framgå av beskrivningen.

Den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning skall visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna och får åläggas skyldighet att justera sina priser.

I 4 kap. 12 § EkomL anges att vid tillämpning av 11 § skall hänsyn tas till den investering som gjorts av operatören. En sådan skyldighet som anges i 11 § skall utformas så att operatören får en rimlig avkastning på kapitalinvesteringen.

De eftersträlvade konkurrensskapande effekterna av skyldigheten att tillhandahålla samtrafik kan omintetgöras om det är möjligt för den som skall tillhandahålla tjänsten att ta ut överpriser. Grossistmarknaden för terminering i individuella allmänna mobilnät är en monopolmarknad där utsikter för att konkurrens skall uppstå i praktiken saknas. TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones monopolställning på de aktuella marknaderna innebär en risk för att bolagen kan tillämpa överprissättning, vilket snedvrider konkurrensen samt missgynnar andra operatörer på marknaden och i sista hand även slutkunderna. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone saknar incitament att sänka priserna på terminering, eftersom höga

⁶ För att ålägga en prisregleringsskyldighet enligt 4 kap. 11 § EkomL krävs inte att regleringsmyndigheten faktiskt kan konstatera att den aktuella operatören tillämpat överprissättning eller prispress. Generellt kan sägas att det alltid finns ett incitament, och således en potentiell risk, för ett sådant beteende från en operatör som har ett betydande inflytande på en marknad. Detta uttrycks bl.a. i ERG Common Position on the approach to Appropriate remedies in the new regulatory framework, 23 april 2004, s. 13, där det anges att "When imposing *ex ante* remedies NRAs frequently cannot actually observe a certain type of anti-competitive behaviour but will have to anticipate the appearance of a particular competition problem based on the *incentives* of an SMP undertaking to engage in such a behaviour which in turn will be investigated in the market analysis."

priser på terminering av inkommande samtal inte i första hand belastar de egna abonnenterna, utan istället höjer konkurrenternas kostnader. Vidare utgör termineringsavgifterna typiskt sett en betydande del av slutkundspriserna för samtal till mobilabbonenter och höga termineringspriser ger upphov till höga priser på slutkundsmarknaden för samtal till mobilabbonenter.

Av betydelse i detta sammanhang är att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone är aktörer av betydande storlek vad avser terminering till mobilnät. TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones respektive andel av den totala mobila termineringen är av sådan omfattning att den skada som bolagen, genom samhällsekonomiskt ineffektiv prissättning, kan åsamka köparna av mobil terminering får anses vara betydande och medför en allvarlig snedvridning av konkurrenssituationen. I sista hand drabbar detta slutanvändarna i form av högre priser för samtal till mobilnät. Det är därför angeläget att faktiska och potentiella missförhållanden kan motverkas genom anpassade förhandsskyldigheter som bl.a. tar sikte på prissättningen.

Mot bakgrund av det ovanstående bedömer PTS att det är nödvändigt att tillämpa prisreglering av samtalsterminering och direktförbindelser i syfte att eliminera möjligheterna till överprissättning och därmed uppnå de övergripande målen med lagstiftningen.

När PTS tar ställning till vilken form av prisreglering som skall åläggas beträffande en viss tillträdesform överväger myndigheten vilka effekter prisregleringen kan ha på både kort och lång sikt. Den form av prisreglering som tidigare tillämpats vad gäller operatörer med betydande inflytande på marknaden är kostnadsorienterade priser.

Den ersättning som erläggs mellan operatörer för terminering utgör en väsentlig del av mobilnätoperatörernas intäkter och har därmed en indirekt och allmän påverkan på incitament för investeringar i mobilnät.

En skyldighet för TeliaSonera, Tele2 och Vodafone att tillhandahålla terminering till ett för högt eller för lågt pris kan påverka incitamenten för investering i mobilnät och snedvrیدا konkurrensen. En felaktig prissättning kan leda till ett över- eller underutnyttjande av mobilnäten och det är därför viktigt att prisregleringen är neutral i förhållande till investeringar i andra nät.

En prisreglering i form av kostnadsorientering innebär att grossistpriset fastställs på basis av operatörens kostnader, samtidigt som rimlig avkastning medges på investerat kapital. PTS har tidigare, för operatörer med betydande inflytande som har att tillämpa kostnadsorienterad prissättning, utgått från FDC-modellen (FDC-Fully Distributed Cost) för att beräkna priset baserat på historiska kostnader. Denna modell utgår från bokförda värden, vilket lett till att PTS kunnat verifiera operatörernas pris mot deras fastställda bokföring. Detta har gett PTS möjligheter till insyn. Däremot är möjligheterna till insyn för köparna, när priset beräknas enligt denna metod, begränsad, särskilt i de fall operatören tillhandahåller många olika produkter. En prisreglering i form av kostnadsorientering där kapitalkostnaden beräknas på historiska anskaffningsvärden, i stället för nyanskaffningsvärden, kan leda till en prissättning som inte ger samhällsekonomiskt effektiva signaler när det gäller nyttjandet av existerande

infrastruktur eller investeringar i ny infrastruktur. FDC-modellen ger täckning för faktiska kostnader enligt självkostnadsmetoden, vilket medför att operatören har svaga incitament att reducera kostnaderna genom effektivisering, eftersom det medför en motsvarande reduktion av tillträdespriserna.

Genom att tillämpa kostnadsorienterad prissättning enligt den s.k. LRIC-metoden kan en prisreglering som är neutral i förhållande till investeringar i andra nät åstadkommas. LRIC är en metod som används i ett flertal europeiska länder och står för Long Run Incremental Cost, d.v.s. långsiktig särkostnad. Kommissionen har rekommenderat medlemstaterna att de, när de ålägger kostnadsorienterad prissättning, skall tillämpa LRIC⁷ baserat på nukostnaden/återanskaffningsvärdet. Även Independent Regulators Group, IRG, rekommenderar LRIC som en av de prisregleringsmetoder som kan användas vad gäller mobil terminering.⁸

LRIC-metoden leder till att den operatör som ålagts kostnadsorienterad prissättning för en viss tjänst får täckning för relevanta kostnader, förutsatt att verksamheten bedrivs effektivt. På en marknad som kännetecknas av effektiv konkurrens kan en operatör inte belasta köparna med de faktiska kostnaderna i det fall operatören har gjort felinvesteringar eller bedriver verksamheten ineffektivt, och sådana missförhållanden avser LRIC-metoden således att eliminera. Metoden utgår från nukostnaden/återanskaffningsvärdet, vilket motiveras av att en operatör i en konkurrensutsatt position inte prissätter sina tjänster baserat på historiska kostnader, utan tvingas anpassa sina priser efter den nivå som konkurrerande operatörer med modern och effektiv utrustning sätter. En strikt tillämpning av LRIC-metoden innebär att en operatör inte får ersättning för kostnader som delas med andra produkter eller tjänster, s.k. samkostnader, vilket på sikt skulle kunna leda till för låga priser med finansiella förluster som följd.

En operatör som åläggs kostnadsorientering enligt LRIC bör därför, enligt PTS mening, ha rätt att, förutom långsiktiga särkostnader beräknade enligt denna metod, erhålla ersättning även för samkostnader genom ett påslag som täcker dessa. För att inte operatören genom ett sådant påslag skall erhålla kompensation för kostnader orsakade av ineffektivitet etc. skall detta påslag baseras på samkostnader som en effektiv operatör har under konkurrensmässiga förhållanden. Metoden beskrivs närmare i PTS föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning och PTS handböcker Övergripande riktlinjer för modellarbete (LRIC-metoden för mobila telefontät – engelsk titel: Mobile LRIC Model Conceptual Design. Final version for the industry working group, 5 June 2003. Se PTS webbplats www.pts.se) och Modellspecifikation (LRIC-metoden för mobila telefontät – engelsk titel: Mobile LRIC Model Specifikation. Final version for the industry working group, 12 June 2003. Se PTS webbplats www.pts.se). PTS tillämpning av LRIC-metoden tar hänsyn till en operatörs samkostnader.

⁷ "Towards a new framework for Electronic Communications infrastructure and associated services", COM (1999) 539.

⁸ "Principles of Implementation and Best practice of the application of remedies in the mobile voice call termination market", 20 November 2003.

Regeringen uttalar i förarbetena till EkomL att LRIC-metoden på flertalet marknader som i nuläget kan komma i fråga för tillämpning sannolikt ger mer rättvisande investeringssignaler än andra beräkningsmodeller och därmed leder till en effektiv konkurrens på lång sikt.⁹ På den aktuella marknaden leder en tillämpning av LRIC-metoden till fördelen att priset är neutralt i förhållande till investeringar i andra nät, vilket är viktigt för att värna om konkurrensen på lång sikt för mobilmarknaden som helhet.

På de aktuella marknaderna har branschen gemensamt under ledning av PTS tagit fram en modell som utgår från ett effektivt nät med modern teknik (en s.k. bottom-up modell). För TeliaSonera, Tele2 och Vodafone identifieras vissa kostnadskategorier för det egna nätet (s.k. top-down-data). Med hjälp av dessa utvecklar PTS därefter i samråd med operatörerna en hybridmodell. PTS tar även fram en prismetod som beskriver hur modellens resultat skall omsättas i priser. När det gäller kostnaden för direktförbindelser har dessa på motsvarande sätt beräknats i en hybridmodell för det fasta nätet.

Arbetet med att implementera LRIC-metoden är komplext och kräver därför både tid och resurser för den operatör som åläggs sådan skyldighet. Mot bakgrund av TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones storlek beträffande tillhandahållandet av tjänsten terminering i mobila nät och omfattningen på det konkurrensproblem överprissättning i detta fall ger upphov till, anser PTS att skyldigheten för dessa operatörer att tillämpa LRIC-metoden är proportionerlig. Vidare anser PTS att TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones ställning, samt det faktum att köparna visat sig sakna makt att påverka termineringspriserna, leder till att mindre betungande skyldigheter än prisreglering inte kan uppnå de överordnade målen med lagstiftningen.

PTS bedömer att kostnadsorientering av samtalsterminering och direktförbindelser med utgångspunkt i LRIC-metoden och med hänsyn tagen till den prismetod som PTS tagit fram är den modell som sammantaget är mest ändamålsenlig för att uppnå målen med lagstiftningen.

Det åligger den som förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning att visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna. För PTS kontroll av att prissättningen är baserad på kostnaderna finner myndigheten att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, i enlighet med vad som beskrivs i PTS föreskrifter om LRIC-metoden, skall inkomma med de uppgifter¹⁰, utifrån vilka myndigheten uppdaterar hybridmodellen. Sådan inlämning skall rimligen ske årligen eller annars på begäran av PTS. Dessutom skall TeliaSonera, Tele2 och Vodafone vart tredje år eller annars på begäran av PTS inkomma till myndigheten med de uppgifter¹¹, utifrån vilka myndigheten reviderar modellen. Vid eventuell förändring av priser

⁹ Prop. 2002/03:110 s. 198.

¹⁰ Modellen uppdateras på basis av relevanta uppgifter, som rör bl.a. utfall och prognoser för volymer avseende de tjänster som ingår i modellen.

¹¹ Modellen revideras på basis av information som har långsiktig karaktär; ekonomisk livslängd och tillämpning av ny teknik är exempel på sådan information.

för terminering skall TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones kunder i förväg informeras om de nya priserna. Operatörerna skall även i förväg inkomma till PTS med det underlag som prisförändringen baseras på. Underlaget skall inkludera information om hur den ovan beskrivna, av PTS framtagna, prismetoden har tillämpats. Sådan information skall lämnas senast 60 dagar före det att prisförändringen avses träda i kraft, för att säkerställa PTS granskning och för att aktörer som köper den aktuella produkten skall ha rimlig tid att eventuellt vidta åtgärder med anledning av prisförändringen.

Mot bakgrund av det ovanstående bedömer PTS att det för närvarande, för att komma till rätta med de konkurrensproblem som följer och kan komma att följa av TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones monopol på de aktuella relevanta marknaderna, finns behov av att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillhandahålla terminering av samtal och direktförbindelser till kostnadsorienterat pris. Syftet med denna skyldighet är att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids genom att företagen utnyttjar sitt marknadsinflytande och tar ut överpriser för tjänsten.

PTS finner således att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, i egenskap av operatörer med betydande inflytande, med stöd av 4 kap. 11 § EkomL skall förpliktas att på rimlig begäran tillhandahålla grossisttjänst för terminering av samtal och direktförbindelser till en kostnadsorienterad prissättning, som beräknas enligt den redovisningsmetod som beskrivs i PTS föreskrifter (2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning och PTS handböcker Övergripande riktlinjer för modellarbete (LRIC-metoden för mobila telefonnät) och Modellspecifikation (LRIC-metoden för mobila telefonnät), med hänsyn tagen till den av PTS framtagna prismetoden. Skyldigheten är ändamålsenlig och nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som får anses påkallat mot bakgrund av det allmänna intresset av effektiv konkurrens på de aktuella marknaderna.

4.1.3. *Icke-diskriminering*

Enligt 4 kap. 6 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att tillämpa icke-diskriminerade villkor i sin verksamhet. En sådan skyldighet skall särskilt säkerställa att

- 1 operatören under likvärdiga omständigheter tillämpar likvärdiga villkor mot andra som tillhandahåller likvärdiga tjänster, samt
- 2 de tjänster och den information som operatören erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för operatörens egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

En skyldighet att tillämpa icke-diskriminerande villkor kan säkerställa att företag med betydande marknadsinflytande inte snedvrider konkurrensen genom att särbehandla vissa motparter. Skyldigheten kan vara befogad bl.a. när det är fråga om vertikalt integrerade företag som tillhandahåller tjänster eller insatsvaror till företag som de konkurrerar med på angränsande marknader. Att förhindra otillbörliga försök att överföra marknadsinflytande från en grossistmarknad till en slutkundsmarknad är särskilt viktigt. Icke-diskriminering kan exempelvis hindra att ett vertikalt integrerat företag utan objektiva godtagbara skäl gynnar den egna

organisationen eller närstående företag, eller på motsvarande sätt missgynnar konkurrenter.

Mot bakgrund av att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone är vertikalt integrerade företag som tillhandahåller egna slutkundsprodukter baserat på tillträde, har företagen incitament att särbehandla den egna slutkundsorganisationen, dotterbolag eller samarbetspartners. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone har möjligheter att differentiera tjänster avseende samtrafik via prissättning, funktionalitet eller andra avtalsvillkor. Det är därför viktigt att de samtrafiktjänster som efterfrågas i samband med mobil terminering tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor.

Skyldigheten att tillämpa icke-diskriminerande villkor skall enligt PTS bedömning bland annat förhindra beteende som ger upphov till konkurrenshämmande prisrelaterade klämeffekter eller exkluderande beteende. Vidare skall skyldigheten säkerställa att vissa motparter inte särbehandlas genom krav på att uppfylla villkor om köp av produkter som de inte efterfrågar eller har behov av, eller att det ställs oskäliga krav på kostsamma tekniska tillbehör eller teknologi.

PTS bedömer att skyldigheten att tillämpa icke-diskriminerande villkor är nödvändig på de aktuella marknaderna för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, i egenskap av operatörer med betydande inflytande på marknaderna för samtalsterminering i individuella allmänna mobilnät, enligt 4 kap. 6 § EkomL skall tillhandahålla terminering på icke-diskriminerande villkor på det sätt som anges ovan. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som i sammanhanget får anses motiverat.

4.1.4. *Särredovisning*

Enligt 4 kap. 7 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att särredovisa och rapportera specificerad verksamhet med anknytning till samtrafik och andra former av tillträde. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall tillämpa en öppen prissättning för andra operatörer och för intern överföring eller tillhandahålla en myndighet sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan.

Syftet med särredovisning är att möjliggöra en analys av information som hämtas från redovisningen och skall så nära som möjligt spegla olika verksamheter som om de hade varit skilda från varandra och ge en möjlighet att synliggöra företagsinterna överföringar.

Krav på särredovisning gör sig särskilt gällande för företag som är ålagda icke-diskriminering i så måtto att särredovisningsskyldigheten möjliggör kontroll av huruvida diskriminerande villkor tillämpas och för att underlätta kontroll av om otillåten korssubventionering sker genom överföring från en verksamhet till en

annan konkurrensutsatt verksamhet inom företaget.¹² Detta framgår också av artikel 11 i tillträdesdirektivet.

PTS bedömer att särredovisning krävs på den nu aktuella marknaden, bl.a. för att kunna säkerställa att kravet på icke-diskriminering efterlevs. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall därför förpliktas att särredovisa samtrafik och direktförbindelser på området terminering i egna mobilnät åtskilt från andra tjänster. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall även på begäran tillställa PTS sin redovisning, inkluderande såväl särredovisade funktioner som bolagets övriga verksamhet. I särredovisningen skall då kostnader och intäkter fördelas mellan de tjänster och produkter som gör att dessa kostnader och intäkter uppstår. Bakomliggande uppgifter som är nödvändiga för beräkningarna skall bifogas. Interna priser och köp mellan olika verksamheter skall i tillämpliga fall framgå av redovisningen.

Vid utformandet av särredovisningen bör TeliaSonera, Tele2 och Vodafone i största möjliga utsträckning beakta de riktlinjer som framgår av kommissionens rekommendation 98/322/EC om samtrafik på en liberaliserad telemarknad (Del 2 Särredovisning och kostnadsredovisning). I bilaga till rekommendationen finns bl.a. exempel på hur en resultaträkning för respektive särredovisat område kan utformas.

Det pågår för närvarande ett arbete med revidering av kommissionens rekommendation rörande särredovisning och kostnadsredovisning. När denna revidering är genomförd kan eventuella förändringar leda till att PTS ser över skyldigheten om särredovisning.

Sammanfattningsvis bedömer PTS att en skyldighet att iaktta särredovisning är nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone, i egenskap av operatörer med betydande inflytande på marknaden för terminering i individuella allmänna mobilnät, i enlighet med 4 kap. 7 § EkomL, skall åläggas en skyldighet att särredovisa kostnader och intäkter för tillhandahållande av samtrafik på ovanstående villkor och att rapportera särredovisningen årligen och i övrigt på PTS begäran. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som i sammanhanget får anses motiverat.

4.1.5. *Insyn*

Enligt 4 kap. 5 § får en operatör som avses i 4 § förpliktas att i ett referenserbjudande eller på annat sätt offentliggöra specificerade uppgifter om

1. redovisning,
2. tekniska specifikationer
3. nätegenskaper
4. villkor för tillhandahållande och användning
5. prissättning, eller

¹² Se specialmotiveringen till 4 kap. 7 § EkomL, prop. 2002/03:110 s. 377.

6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om samtrafik och andra former av tillträde.

Ett beslut om förpliktelse enligt första stycket skall innehålla besked om vilka uppgifter som skall tillhandahållas, hur detaljerade dessa skall vara samt på vilket sätt de skall offentliggöras. Operatören får förpliktas att ändra en uppgift, om det är nödvändigt för att den skall stämma överens med en skyldighet som har beslutats enligt detta kapitel.

Förhandlingar i syfte att uppnå överenskommelser avseende samtrafik med tillhörande villkor kan i många fall vara både tidskrävande och komplicerade. Dessutom kan, enligt vad PTS har fått erfara, tvister lätt uppstå som ytterligare ökar både tids- och resursåtgången vid sådana förhandlingar. Det faktum att avtalsprocessen rörande samtrafik ofta är tids- och arbetskrävande riskerar att medföra att mindre operatörer med små ekonomiska och personella resurser diskrimineras i förhållande till mera resursstarka operatörer. Dessutom har TeliaSonera, Tele2 och Vodafone ett övertag gentemot operatörer som vill terminera trafik i deras nät och upprätta direktförbindelse eller direktavräkningsavtal för sådan trafik, eftersom TeliaSonera, Tele2 och Vodafone kontrollerar nödvändig information.

Ovanstående svårigheter kan reduceras väsentligt om parterna i sina förhandlingar kan utgå från ett på förhand fastställt och gentemot alla motparter tillämpat referenserbjudande, lämpligen utformat som ett typavtal. På så sätt kan förhandlingsprocessen förenklas och effektiviseras för de operatörer som efterfrågar samtrafik. Tillhandahållande av ett referenserbjudande kan därigenom både underlätta och ge operatörerna mer likvärdiga möjligheter att träffa sådana avtal med TeliaSonera, Tele2 och Vodafone. Därför bidrar referenserbjudande till att sänka inträdeshinder och minskar samtidigt risken för att konkurrensen snedvrids.

Insyn i form av tillhandahållande av ett referenserbjudande är särskilt lämpligt och ändamålsenligt när den tjänst köparna huvudsakligen efterfrågar är homogen och det således inte är fråga om hög grad av unik anpassning för varje enskilt avtalsförhållande. Genom tillhandahållande av ett referenserbjudande kan dessutom marknadens aktörer och tillsynsmyndigheten förvissa sig om att samtrafikprodukten tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor och att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone i övrigt efterlever de skyldigheter de är ålagda. Sammantaget minskas också risken för att tidskrävande tvister uppkommer, både med hänsyn till pris och till andra villkor för samtrafiken.

Behovet av insyn genom referenserbjudande omfattar uppgifter rörande tillträdesskyldigheterna samtrafik, inbegripet terminering av samtal, samt direktavräkning och direktförbindelse. Referenserbjudandet skall för att vara heltäckande omfatta beskrivning av samtliga samtrafikprodukter som bolagen erbjuder, vilket innebär samtliga trafiktyper, d.v.s. inte bara samtal utan i tillämpliga fall också meddelanden och datatrafik, i de fall sådana tjänster tillhandahålls. Emellertid behöver inte samtliga villkor offentliggöras avseende sistnämnda tjänster.

Genom korrekt utformade referenserbjudanden uppnås insyn avseende de villkor som tillämpas, bl.a. avseende priser, tekniska och administrativa lösningar, nätelement och andra faciliteter. Vidare skall referenserbjudandet även innehålla uppgifter om avtalets giltighetstid och uppsägning.

Med referenserbjudande avses i detta sammanhang ett ”typerbjudande” för samtrafik eller annat tillträde, som innehåller en nödvändig specifikation av tekniska krav, standarder, priser samt andra villkor. För att förhandlingsprocessen skall underlättas på avsett vis skall referenserbjudandet, i största möjliga utsträckning, utgöra underlag för ett komplett avtal. Vidare skall referenserbjudandet vara tillräckligt specificerat för att säkerställa att andra operatörer inte åläggs att betala för faciliteter som inte är nödvändiga för den begärda tjänsten, med en beskrivning av de berörda erbjudanden som redovisas uppdelade på olika komponenter i enlighet med marknadens behov, samt därmed förbundna villkor, inbegripet prissättning.

Nödvändiga uppgifter om förhållanden som behövs för att motparter ska få insyn i fråga om terminering är villkor för avtalets ingående och upphörande, vilka tjänster och prestationer som skall utföras av parterna, samt villkor för fakturering och betalning. Vidare skall referenserbjudandet innehålla en beskrivning av orderförfarande och leveranstider, frister för svar på begäran om leverans, parametrar för tjänsternas kvalitet, beskrivning av serviceåtaganden och rutiner för åtgärdande av fel.

För att undvika tvister finns även behov av en omförhandlingsklausul som reglerar på vilket sätt parterna skall inleda förhandlingar om nytt avtal när tidigare ingångna avtal upphört att gälla, eller för att avtala om produkter/tjänster som inte omfattas av avtal mellan parterna.

För det fall en part uppställer krav på ställande av säkerhet skall villkoren för detta framgå av referenserbjudandet, samt en redogörelse för hur prövningen av en parts kreditvärdighet går till och vilka steg som ingår i bedömningen. Den part mot vilken krav på säkerhet riktas skall ha rätt att få ta del av en beskrivning av de omständigheter som i det enskilda fallet motiverar ett krav på säkerhet, liksom det underlag som läggs till grund för bedömningen.

För att säkerställa offentliggörandet av uppgifterna samt att de hålls tillgängliga för alla skall referenserbjudandet finnas tillgängligt på TeliaSoneras, Tele2s respektive Vodafones webbplats på Internet samt hållas tillgängligt utan kostnad för den som önskar ta del av det.

TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall offentliggöra förändringar av referenserbjudandet, inklusive prissättning, senast 60 dagar innan förändringarna träder ikraft, för att potentiella motparter i sin tur skall kunna vidta eventuella åtgärder som föranleds av förändringen. För att möjliggöra tillsyn över efterlevnaden av denna skyldighet skall TeliaSonera, Tele2 och Vodafone informera även PTS om förändring av referenserbjudandets villkor inom samma tid.

PTS finner mot bakgrund av det anförda att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone med stöd av 4 kap. 5 § EkomL skall vara skyldiga att specificera och offentliggöra

uppgifter om och villkor för samtrafik, direktförbindelser och direktavräkning i referenserbjudanden.

Skyldigheten avseende tillhandahållande av referenserbjudande är ändamålsenlig och nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som får anses påkallat mot bakgrund av det allmänna intresset av effektiv konkurrens på de aktuella marknaderna.

4.2 Samlad bedömning

PTS har identifierat konkurrensproblemen på marknaderna för terminering i individuella allmänna mobilnät och med utgångspunkt i dessa, samt med beaktande av nu gällande skyldigheter, övervägt vilka ingripanden som är nödvändiga för att komma till rätta med faktiska och potentiella missförhållanden. Jämfört med en situation utan sektorsspecifik reglering på den aktuella marknaden, innebär de ovan redovisade skyldigheterna begränsningar i TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones handlingsfrihet. Myndigheten utgår från det grundlagsfästa egendomsskyddet vid prövningen av vilka skyldigheter som skall åläggas den som har ett betydande inflytande på en marknad. Egendomsskyddet kan emellertid inskränkas genom sådan lagstiftning som är erforderlig för att reglera nyttjandet av viss egendom i överensstämmelse med det allmänna intresse. Den lagstadgade möjligheten att införa skyldigheter avseende tillträde enligt EkomL innebär en sådan tillåten inskränkning av äganderätten. Härvid krävs emellertid att ingreppet är ändamålsenligt, nödvändigt och proportionerligt.

PTS gör bedömningen att de sammantagna skyldigheterna är nödvändiga och ändamålsenliga i förhållande till konkurrensproblemen på marknaderna, sett mot bakgrund av målen med lagstiftningen. Skyldigheterna har ett legitimt syfte genom att de avser att främja effektiv konkurrens och i förlängningen ge slutkunderna tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Efter en avvägning mellan ingreppets nytta för det allmänna och intresset för TeliaSonera, Tele2 och Vodafone att kunna agera utan förhandsskyldigheter på de aktuella marknaderna, finner PTS att det allmänna intresset väger tyngst. De aktuella skyldigheterna är samtidigt de minst ingripande åtgärderna som bedöms kunna säkerställa målen med lagstiftningen. Åtgärderna uppfyller därmed lagens krav på proportionalitet. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall därför åläggas de skyldigheter som framgår av detta beslut.

4.3 Ikraftträdande

Enligt 8 kap. 22 § EkomL gäller ett beslut enligt lagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen omedelbart om inte annat har bestämts. Emellertid finns i lagen (2003:390) om införande av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (övergångsbestämmelserna) bestämmelser rörande ikraftträdande av beslut angående skyldighetsålägganden meddelade med stöd av EkomL.

Enligt 19 § i övergångsbestämmelserna och 1 § förordningen (2003:397) om införande av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (införandeförordningen) skall PTS så snart som möjligt ompröva sådana

skyldigheter som enligt bl.a. 15 § i övergångsbestämmelserna skall gälla övergångsvis.

PTS omprövar genom detta beslut de skyldigheter som gäller enligt 15 § övergångsbestämmelserna och upphäver med stöd av 19 § i övergångsbestämmelserna och 1 § i införandeförordningen, för TeliaSoneras, Tele2:s respektive Vodafones del, samtliga de skyldigheter som gällt enligt telelagen (1993:597) och som motsvaras av de skyldigheter som meddelas genom detta beslut. Detta beslut gäller omedelbart.

Underrättelse om överklagande

Post- och telestyrelsens beslut kan överklagas hos Länsrätten i Stockholms län, se bilaga 2.

Marianne Treschow

t.f. generaldirektör

Beslutet har fattats av t.f. generaldirektören Marianne Treschow. I ärendets slutliga handläggning har även deltagit avdelningschefen Ann-Marie Engvall, t.f. avdelningschefen Viveca Norman, rättschefen Eva Liljefors, enhetschefen Sara Andersson, verksjuristen Martina Irving Magnusson och handläggaren Fredrik Blomström (föredragande).

Bilaga 1

Åläggande av särskilda skyldigheter för TeliaSonera AB, Tele2 Sverige AB och Vodafone Sverige AB på de svenska marknaderna för samtalsterminering i individuella allmänna mobilnät.

1. Tillträde

- 1.1 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillgodose varje rimlig begäran om att bedriva samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster, vilket innefattar en skyldighet att träffa avtal om samtrafik och att ombesörja att samtrafiken faktiskt fungerar. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall därvid vidta åtgärder som är nödvändiga för att slutanvändare skall kunna kommunicera med varandra eller få tillgång till tjänster som tillhandahålls i näten, såsom åtgärder så att nät eller tillhörande installationer kan förbindas.
- 1.2 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillgodose varje rimlig begäran om direktavräkningsavtal för terminering av samtal, oavsett om trafiken överförs direkt från den operatör som önskar köpa terminering eller går via förmedlande operatör.
- 1.3 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillgodose varje rimlig begäran om sammankoppling av nät genom direktförbindelse med annan operatör, för utväxling av trafik mellan parterna.
- 1.4 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall, då företagen anser att begäran enligt punkt 1.1, 1.2 eller 1.3 inte kan tillmötesgå, utan dröjsmål upplysa motparten om skälen för detta. Ett sådant avslag måste grundas på objektiva kriterier.

2. Prisreglering av tillträde

- 2.1 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillämpa kostnadsorienterad prissättning för terminering av samtal i respektive operatörs allmänna mobilnät och för upprättande av direktförbindelser.
- 2.2 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillämpa LRIC-metoden vid beräkning av kostnadsorienterad prissättning i enlighet med Post- och telestyrelsens föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning (föreskrifterna) och PTS handböcker Övergripande riktlinjer för modellarbete (LRIC-metoden för mobila telefonnät) och Modellspecifikation (LRIC-metoden för mobila telefonnät) - den s.k. hybridmodellen. Prissättning för tillträde enligt punkt 1 skall härvid ske med utgångspunkt i hybridmodellen samt den av Post- och telestyrelsen fastslagna prismetoden.
- 2.3 I samband med att TeliaSonera, Tele2 och Vodafone informerar Post- och telestyrelsen om prisförändring i enlighet med punkten 5.5 skall de till

Post- och telestyrelsen inkomma med de underlag som prispförändringen baseras på.

- 2.4 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall årligen eller i övrigt på begäran av Post- och telestyrelsen inkomma till myndigheten med de uppgifter, utifrån vilka myndigheten enligt 14 § föreskrifterna uppdaterar modellen.
- 2.5 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall, för att uppfylla skyldigheten i 4 kap. 11 § andra stycket EkomL att göra en beskrivning av kostnadsredovisningsmetoden tillgänglig för allmänheten, på sin webbplats genom en länk till Post- och telestyrelsens webbplats hänvisa till hybridmodellen och den av PTS fastslagna prismetoden.

3. Icke-diskriminering

- 3.1 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillämpa icke-diskriminerande villkor för tillhandahållande av samtrafik, direktavräkning och direktförbindelse. TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall under likvärdiga omständigheter tillämpa likvärdiga villkor mot andra som tillhandahåller likvärdiga tjänster, samt att de tjänster och den information som operatören erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för operatörens egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

4. Särredovisning

- 4.1 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall särredovisa intäkter och kostnader för tillträde som ålagts i p.1 skilt från andra tjänster. Vidare skall tjänster som tillhandahålls internt och prissättningen för dessa särredovisas i förhållande till dem som tillhandahålls externt
- 4.2 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall årligen och i övrigt på begäran tillhandahålla Post- och telestyrelsen sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan. Redovisningen skall inkludera såväl särredovisade funktioner som bolagets övriga verksamhet. Interna priser och köp mellan olika verksamheter skall framgå.

5. Insyn

- 5.1 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall i ett referenserbjudande specificera och offentliggöra uppgifter om och villkor för tillhandahållande av terminering, direktförbindelser och direktavräkning.
- 5.2 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone ansvarar för framtagandet av referenserbjudandet enligt punkt 5.1, vilket skall vara föremål för Post- och telestyrelsens granskning. Referenserbjudandet skall inges till Post- och telestyrelsen samt publiceras inom en månad efter det att skyldigheten enligt detta beslut börjat gälla.

- 5.3 Referenserbjudandet skall vara tillräckligt specificerat för att säkerställa att andra operatörer inte åläggs att betala för faciliteter som inte är nödvändiga för den begärda tjänsten vilket inkluderar en beskrivning av de tjänster och prestationer som skall utföras av parterna, uppdelade på olika komponenter i enlighet med marknadens behov, samt därmed förbundna villkor.
- 5.4 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall på sin respektive webbplats offentliggöra referenserbjudandet. Detta skall även i övrigt hållas tillgängligt utan kostnad för den som önskar ta del av det. För att förenkla förhandlingsprocessen skall referenserbjudandet i största möjliga utsträckning kunna utgöra underlag för ett komplett avtal.
- 5.5 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall informera Post- och telestyrelsen samt berörda parter om förändring av referenserbjudandets villkor senast 60 dagar före det att förändringen avses träda ikraft.
- 5.6 TeliaSonera, Tele2 och Vodafone skall tillhandahålla följande uppgifter i referenserbjudandet:
1. produkt- och tjänstebeskrivning
 2. tekniska specifikationer
 3. nätegenskaper
 4. villkor för tillhandahållande och användning
 5. prissättning
 6. andra förhållanden som behövs för att bereda berättigade motparter insyn.

5.6.1 Produkt- och tjänstebeskrivning

Referenserbjudandet skall innehålla en beskrivning av de samtrafiksprodukter och tjänster som TeliaSonera, Tele2 respektive Vodafone tillhandahåller inklusive sammankoppling av nät. I denna beskrivning skall tjänsterna redovisas uppdelade i komponenter i enlighet med marknadens behov.

5.6.2 Tekniska specifikationer och nätegenskaper

I referenserbjudandet skall anges tillämpliga tekniska specifikationer och nätegenskaper som krävs för tillträde enligt punkt 1. Bl.a. skall anges de nätanslutningspunkter där sammankoppling kan ske.

5.6.3 Villkor för tillhandahållande och användning

5.6.3.1 *Orderförfarande och leveranstider*

Referenserbjudandet skall innehålla uppgifter om orderförfarande och leveranstider. Leveranstiderna skall vara skäliga i förhållande till det arbete som skall utföras.

5.6.3.2 *Frister för svar på begäran om leverans*

Frister för svar skall vara skäliga i förhållande till det arbete som skall utföras.

5.6.3.3 *Parametrar för tjänsternas kvalitet*

Kvalitetsnivån för tillträdesskyldigheterna enligt punkt 1 skall anges i referenserbjudandet.

5.6.3.4 *Beskrivning av serviceåtagande*

Referenserbjudandet skall innehålla en beskrivning av serviceåtagande i samband med tillträdesskyldigheterna i punkt 1.

5.6.3.5 *Rutiner för åtgärdande av fel*

Referenserbjudandet skall innehålla förfaranden och tidsfrister för åtgärdande av fel.

5.6.4 Prissättning

TeliaSoneras, Tele2s och Vodafones prissättning av samtalsterminering skall redovisas i referenserbjudandet.

5.6.5 Andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om tillträde

5.6.5.1 *Villkor för fakturering och betalning*

Referenserbjudandet skall innehålla klara och tydliga villkor för fakturering och betalning.

5.6.5.2 *Ekonomisk säkerhet*

För det fall att krav på ekonomisk säkerhet kan komma att ställas skall villkoren för detta anges i referenserbjudandet, med tydligt angivande av de objektivt fastställda kriterier som reglerar rätt att ställa krav på säkerhet gentemot viss motpart, dels vid avtalets ingående, dels under pågående avtalsperiod.

5.6.5.3 *Väsentliga avtalsbrott som kan föranleda uppsägning*

De väsentliga avtalsbrott som kan föranleda uppsägning av avtalet skall anges i enlighet med allmänna avtals- och köprättsliga principer.

5.6.5.4 *Avtalets giltighetstid, uppsägning och villkor för omförhandling*

Referenserbjudandet skall innehålla uppgifter om avtalets giltighetstid, uppsägning i andra fall än enligt 5.6.5.3 samt en omförhandlingsklausul som bl.a. reglerar på vilket sätt parterna skall inleda förhandlingar för att ingå nytt avtal eller träffa avtal om produkter som inte omfattas av avtal mellan parterna.

UNDERRÄTTELSE OM ÖVERKLAGANDE

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till Länsrätten i Stockholms län. Brevet skall dock sändas till Post- och telestyrelsen, Box 5398, 102 49 Stockholm.

Tala om i brevet vilket beslut Ni överklagar genom att ange beslutets nummer. Tala också om vilken ändring av beslutet Ni vill ha. Brevet skall skrivas under.

Post- och telestyrelsen måste ha fått Ert överklagande inom tre veckor från den dag Ni fått del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas.

Post- och telestyrelsen sänder överklagandet vidare till länsrätten för prövning om Post- och telestyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni begärt.

Om något är oklart kan Ni vända Er till Post- och telestyrelsen.